

گروه‌های مانده‌متناهی متناوب، با زیرگروه‌های از مرتبه‌متناهی

احمدعلی قربان‌پور

مدرس دانشگاه امام حسین (ع)^۱

چکیده:

در این مقاله، به بررسی و مطالعه‌ی گروه‌هایی با شرایط متناهی بودن اضافی می‌پردازیم. شاخص‌ها و معیارهای مانده‌متناهی بودن و حل‌پذیری تقریباً موضعی یک F^* -گروه متناوب، را مورد بررسی قرار خواهیم داد.

واژگان کلیدی:

مانده‌متناهی، زیرگروه‌های آبلی، متناوب، زیرگروه سیلو، گروه چرنیکوف

^۱ Ahmadali_ghorbanpoor1400@yahoo.com

۱. مقدمه

در این مقاله، به بررسی و مطالعه گروه‌هایی با شرایط متناهی بودن اضافی می‌پردازیم. ابتدا ما به بیان تعاریف و مفاهیم شناخته‌شده نظریه گروه‌ها، اعم از گروه متناوب، گروه مانده متناهی، زیرگروه سیلو^۱ و گروه چرنیکوف^۲ اشاره می‌کنیم. (مراجعه به [۴ و ۳])

در این جا ما برخی از تعاریف و مفاهیم و نمادها و گزاره‌ها را در موضوعات مختلف، در این مقاله بیان خواهیم کرد: تعریف (۱-۱) مجموعه همه مقسوم‌علیه‌های اول ترتیبی، از اعضای گروه متناوب G را با $\pi(G)$ نشان خواهیم داد. تعریف (۲-۱) گروه G را F^* -گروه^۳ می‌نامیم؛ هرگاه به ازای هر زیرگروه K و B از G به طوری که $K \subset B$ و $\infty < |K|$ و به ازای هر $b \in H$ و a از مرتبه یکسان، یک عضو $c \in H$ وجود داشته باشد؛ به قسمی که گروه $\langle a, b^c \rangle$ متناهی باشد.

تعریف (۳-۱) گروه متناوب F^* -گروه را KF^* -گروه^۴ می‌نامیم؛ هرگاه به ازای هر $p \in \pi(G)$ ، حداقل یک p -زیرگروه سیلو وجود داشته باشد که متناهی باشد. اگر فرض کنیم برای یک عدد اول $p \in \pi(G)$ درست باشد؛ در این صورت گروه را KF^* -گروه می‌نامیم.

تعریف (۴-۱) هرگاه p یک عدد اول باشد، گروه G را p -شبه حلقوی^۵ می‌نامیم؛ به قسمی که p -گروه منحصر به فردی باشد، که در آن هر عضو دارای p ریشه‌های متمایز p ام است.

تعریف (۵-۱) گروه G را گروه چرنیکوف^۶ می‌نامیم؛ هرگاه یک زیرگروه نرمال N وجود داشته باشد، به طوری که G/N متناهی باشد و N حاصل ضرب متناهی از گروه‌های p -شبه حلقوی باشد.

گزاره (۶-۱) (قضیه گورچاکوف^۸) گروه حل‌پذیر موضعی متناوب، از مرتبه متناهی است؛ اگر و فقط اگر مرتبه زیرگروه‌های آبدی از آن متناهی باشند. (مراجعه به [۲])

¹ Sylow Subgroup
² Chernikov Group
³ F^* -Group
⁴ kF^* - Group
⁵ P-Quasi Cyclic Group
⁶ Chernikov Group
⁷ Normal Subgroup
⁸ Gorchakov's Theorem

گزاره ۷-۱) (قضیه تامپسون^۱) یک گروه حل‌پذیر دودویی متناهی، حل‌پذیر است.

گزاره ۸-۱) یک گروه بی‌اولیه متناهی دارای یک زیرگروه آبدی نامتناهی است. (مراجعه به [۱۰])

گزاره ۹-۱) (قضیه مایاکوا^۲) یک p -گروه متناهی موضعی دارای مرتبه متناهی است، اگر و فقط اگر یک گروه چرنیکوف باشد. (مراجعه به [۵])

گزاره ۱۰-۱) (قضیه شانکوف^۳) یک گروه متناهی موضعی با زیرگروه‌های آبدی از مرتبه متناهی، تقریباً گروه حل‌پذیر موضعی از مرتبه متناهی می‌باشد. (مراجعه به [۹])

گزاره ۱۱-۱) (لم فراتینی^۴) فرض کنید G یک گروه و H زیرگروه نرمال G و S یک p -زیرگروه سیلو از H باشند؛ به طوری که p -زیرگروه‌های سیلو از H با خودش مزدوج باشند؛ آنگاه $G = N_G(S)H$.

گزاره ۱۲-۱) یک F^* -گروه نامتناهی که یک p -گروه مانده‌متناهی^۵ است؛ دارای یک زیرگروه متناهی موضعی است.

گزاره ۱۳-۱) گیریم H یک زیرگروه نرمال از KF^* -گروه G باشد. اگر G, p -مانده متناهی باشد، در این صورت عامل گروه G/H یک p -مانده‌متناهی KF_p^* -گروه می‌باشد.

گزاره ۱۴-۱) گیریم G یک KF^* -گروه متناوب و a یک عضو از مرتبه عدد اول p ، از گروه G باشند؛ شرایط زیر برقرار است:

$$(1) \quad \frac{\pi(G)}{\pi(C_G(a))} \text{ متناهی است.}$$

(۲) تقریباً به ازای هر $q \in \pi(C_G(a))$ ، q -زیرگروه سیلو از $C_G(a)$ وجود دارند؛ که q -زیرگروه سیلو در G است. اگر گروه G مانده‌متناهی باشد، آنگاه بستر هر عضو مانند a در گروه G ، متناهی است.

گزاره ۱۵-۱) گیریم G, KF^* -گروه مانده‌متناهی متناوب باشد، و M یک مجموعه نامتناهی از زیرگروه‌های

غیریکریخت باشد، و P_1 زیرگروهی در آن انتخاب شود. در این صورت یک دنباله نامتناهی از زیرگروه‌های سیلو از T ، به صورت اجتماع متناهی از زیرگروه‌های H^1 می‌باشد و خواهیم داشت:

¹ Thompson's Theorem
² Myagkova's Theorem
³ Shunkov's Theorem
⁴ Frattini's Lemma
⁵ Residually Finite
⁶ Hall Subgroups

$$\text{و } B_1 < B_2 < \dots < B_n < \dots < T$$

$$\text{و } B_1 \cong P_1$$

$$. \pi(T) \subseteq \pi(M)$$

گزاره (۱۶-۱) فرض کنید عدد اول p دلخواه باشد، هر گروه دودویی تناوبی قابل حل با p -زیرگروه‌های سیلو چرنیکوف برای همه اعداد اول p دارای یک قسمت کامل R است و عامل گروه G/R ، یک گروه حل‌پذیر دودویی مانده‌متناهی با p -زیرگروه‌های سیلوی متناهی خواهد بود. (مراجعه به [۸])

۲. گروه‌های مانده‌متناهی متناوب

قضیه (۱-۲) فرض کنید عدد اول p دلخواه باشد، یک F^* -گروه متناوب با زیرگروه‌های آبلی از مرتبه متناهی، یک گروه متناهی موضعی با p -زیرگروه سیلو است؛ اگر و فقط اگر مانده‌متناهی باشد.

اثبات: فرض کنید G یک گروه متناهی موضعی با p -زیرگروه سیلوی متناهی باشد. و مرتبه زیرگروه‌های آبلی آن متناهی باشد. طبق گزاره (۹-۱)، گروه G تقریباً حل‌پذیر موضعی است و طبق گزاره (۱۶-۱) مانده‌متناهی است. از طرف دیگر، فرض کنید G گروه مانده‌متناهی متناوب با زیرگروه‌های آبلی از مرتبه متناهی باشد. ابتدا باید ثابت کنیم G ، KF^* -گروه است. فرض کنیم برقرار نباشد، و G دارای یک p -زیرگروه نامتناهی باشد و $(p \in \pi(G))$. هم‌چنین p مانده‌متناهی است و با توجه به فرض قضیه و گزاره (۱۱-۱)، G دارای یک زیرگروه متناهی موضعی K از مرتبه متناهی است (گزاره ۸-۱). طبق گزاره (۱۳-۱) زیرگروه K یک گروه چرنیکوف است. لذا به تناقض با مانده‌متناهی بودن K می‌رسیم.

حال فرض کنید رادیکال متناهی موضعی G را با $R(G)$ نشان می‌دهیم؛ اگر $G = R(G)$ ، در این صورت قضیه اثبات می‌شود.

فرض کنید $R(G) \neq 1$ ؛ عامل‌های گروه $G/R(G)$ ، یک گروه مانده‌متناهی با p -گروه سیلو باشد، و با توجه به گزاره (۱۳-۱)؛ و علاوه بر آن گزاره (۱۰-۱)، به‌آسانی متناهی بودن مرتبه زیرگروه‌های آبلی اثبات می‌شود. بنابراین $G/R(G)$ ، تمام شرایط قضیه را تأمین می‌کند و دارای یک رادیکال متناهی موضعی بدیهی است.

بدون از دست دادن کلیت مسئله می‌توان فرض کرد، $R(G) = 1$.

لم (۲-۲) در گروه G ، در مجموع مرتبه زیرگروه‌های سیلو متناهی است.

اثبات: فرض کنید حکم برقرار نباشد؛ آنگاه به ازای $(1, 2, 3, \dots, n, \dots)$ G ، $i = 1, 2, 3, \dots, n, \dots$ به صورت یک دنباله نامتناهی از

p_i -زیرگروه‌های سیلو، $P_1, P_2, \dots, P_n, \dots$ است، که به ازای هر i مرتبه آنها با هم‌دیگر رشد می‌کند.

طبق گزاره (۱-۱۵) در G یک زیرگروه متناهی موضعی، نامتناهی از T که اجتماع متناهی از زیرگروه‌های حال

$B_1 < B_2 < \dots < B_n < \dots < T$ ، به طوری که $\pi(T) \subseteq \pi(M)$ و $M = \{P_1, P_2, \dots\}$ با ساخت T و

انتخاب مجموعه M ، مرتبه T نامتناهی می‌شود. لذا به تناقض رسیدیم پس حکم برقرار است.

طبق لم (۲-۲) به ازای هر عدد اول $p \in \pi(G)$ ، عدد طبیعی k وجود دارد؛ به طوری که به ازای هر p -زیرگروه

$$|P/\Phi(P)| \leq k, P$$

گیریم p یک عدد دلخواه از $\pi(G)$ باشد. همچنین G ، یک گروه مانده‌متناهی باشد، که دارای یک زیرگروه نرمال N

از اندیس متناهی که فاقد p -عنصرها است.

حال قرار می‌دهیم؛

$$H_p = G/N \text{ و } n_p = |H_p| \text{ و به ازای } (q, n_p) = 1 \text{ و } Q \text{ و } q\text{-زیرگروه سیلو از } N \text{ است.}$$

با توجه به گزاره (۱-۱۱) گروه نمایش‌گر $G = N_G(Q)N$ است. با استفاده از قضیه یکرختی، خواهیم داشت؛

$$H_p = G/N = N_G(Q)N/N \cong N_G(Q)/N \cap N_G(Q)$$

که $T = N \cap N_G(Q)$ ، یک p -گروه است. بنابراین زیرگروه فراتینی^۱ از گروه Q را با $\Phi(Q)$ نشان می‌دهیم و

$$\Phi(Q) \triangleleft Q \text{ داریم.}$$

واضح است که $Q/\Phi(Q) = \bar{Q}$ یک q -زیرگروه آبدی نرمال مقدماتی از عامل گروه $B = N_G(Q)/\Phi(Q)$ و

$C_B(Q)$ زیرگروه نرمال B است.

فرض کنید C تصویر معکوس $C_B(\bar{Q})$ در $N_G(Q)$ باشد. زیرگروه‌های $C \triangleleft N_G(Q)$ و $V_p = \frac{N_G(Q)}{C}$ یک گروه

خطی از میدان با مشخصه q هستند که q ، غیرقابل تقسیم بر مرتبه V_p باشد.

¹ Frattini Group

با توجه به قضیه جوردن-براور-فیت^۱، گروه V_p دارای یک زیرگروه نرمال آبلی L و $f(k)$ یک تابع وابسته به k است به طوری که $|V_p:L| \leq f(k)$.
با استفاده از قضیه یکرخیته‌ها داریم:

$$A_q = \frac{CN}{N} = \frac{CN}{T} \triangleleft N_G(Q)/T$$

$$\overline{H_p} = H_p/A_q \cong N_G(Q)/CT = N_G(Q)C/CT \cong \frac{N_G(Q)C/C}{CT/C} = V_p/F$$

که $F = CT/T$.

با توجه به ساختار زیرگروه V_p ، عامل گروه $\overline{H_p} \cong V_p/F$ دارای یک زیرگروه نرمال آبلی از مشخصه کراندار به مقدار $f(k)$

برای اثبات قضیه ضروری است، دو حالت زیر را در نظر بگیریم:

(۱) $\bigcap_{q \in \pi(N) \setminus \pi(H_p)} A_q = D \neq 1$

(۲) $D = 1$

ابتدا حالت اول را فرض می‌کنیم. بگیریم d یک عضو ناصفر از گروه D از مرتبه اول باشد. با توجه به تعریف زیرگروه C و گزاره (۹-۱) و $(|d|, q) = 1$ ، عضو d متمركز کننده زیرگروه Q می‌باشد. همچنین $\pi(N)/\pi(H)$ متناهی و q دلخواه باشد؛ عضو d تمام الزامات گزاره (۱۴-۱) را برآورده می‌کند و رادیکال متناهی موضعی گروه G غیربدیهی است که تناقض با فرض است.

بنابراین فرض کنیم حالت دوم برقرار باشد: $D = 1$.

با توجه به تبصره قضیه (مراجعه به [۳]، ص ۵۴)، گروه H_p ، با حاصل ضرب مستقیم زیرگروه‌های از نوع H_p/A_q یکرخت است. هر گروهی با این شکل که در بالا نشان داده شد؛ دارای یک زیرگروه نرمال آبلی از مشخصه متناهی که

¹ Jordan-Brauer-Feit

از $f(k)$ ، تجاوز نمی‌کند. بنابراین، گروه H_p دارای یک زیرگروه نرمال آبلی V_p است به طوری که تناوب گروه به مقدار $f(k)$ ، کراندار است و به انتخاب $p \in \pi(G)$ ، وابسته نیست. از طرفی با استفاده از تبصره قضیه، گروه G را به صورت حاصل ضرب مستقیم زیرگروه‌های H_p ؛

$$G \cong G_1 < H = \prod_{p \in \pi(G)} H_p$$

می‌توان نوشت. گیریم m ، تعداد مقسوم علیه‌های متناوب از عامل‌های گروه‌های H_p/Y_p .

همان‌طور که در بالا نشان داده شده است چنین عددی وجود دارد. زیرگروه زیر را تعریف می‌کنیم:

$$H^m = gp\langle h^m | h \in H \rangle$$

پس به ازای هر $p \in \pi(G)$ ، گروه آبلی Y_p و زیرگروه آبلی H^m ، عامل گروه H/H^m گروهی با تناوب m است. با توجه به فرض $G \cong G_1 < H$. فرض کنید A زیرگروه نرمال آبلی از G باشد به طوری که تناوب عامل گروه برابر

m باشد. طبق گزاره (۱۳-۱) G/A یک KF^* -گروه مانده‌متناهی است. و نیز تناوب آن متناهی است و مشخصه

$|G:A|$ متناهی است. پرواضح است؛ گروه G متناهی موضعی است حال آنکه این یک تناقض با فرض $R(G) = 1$

است و لذا قضیه (۱-۲) اثبات شد.

قضیه (۳-۲) گروه متناوب G حل‌پذیر موضعی از مرتبه متناهی است؛ اگر و فقط اگر حل‌پذیر دودویی باشد و مرتبه زیرگروه‌های آبلی آن متناهی باشد.

اثبات: وجوب شرایط قضیه بدیهی است.

فرض کنید G گروه حل‌پذیر دودویی متناوب با زیرگروه‌های آبلی از مرتبه متناهی باشد. طبق گزاره (۸-۱) به آسانی

می‌توان نشان داد به ازای هر $p \in \pi(G)$ ، p -زیرگروه‌های سیلو از G ، چرنیکوف هستند. طبق گزاره (۱۶-۱)، G

دارای بخش پُر $R(G)$ است و به ازای هر $p \in \pi(G/R(G))$ ، عامل گروه $G/R(G)$ برابر است با؛ یک گروه

حل‌پذیر دودویی متناوب با p -زیرگروه‌های سیلو متناهی. علاوه بر این گروه $G/R(G)$ ، مانده‌متناهی است و به آسانی

از گزاره (۱۰-۱) می‌توان نشان داد که مرتبه‌های زیرگروه‌های آبلی از آن متناهی‌اند. بنابراین $G/R(G)$ همه شرایط

قضیه را تضمین می‌کند و یک گروه متناهی موضعی است. از قضیه اشمیت^۱ متناهی موضعی بودن G و از قضیه

¹ Schmidt's Theorem

تامپسون (گزاره ۷-۱) حل‌پذیر موضعی آن نتیجه می‌شود. و طبق قضیه گورچاکوف (گزاره ۶-۱)، مرتبه گروه G متناهی است و قضیه اثبات شد.

نتیجه: گروه حل‌پذیر دودویی متناوب از مرتبه نامتناهی، دارای یک زیرگروه آبدلی از مرتبه نامتناهی است.

قضیه ۲-۴) یک F^* -گروه متناوب با زیرگروه‌های آبدلی از مرتبه متناهی، تقریباً حل‌پذیر موضعی از مرتبه متناهی است؛ اگر و فقط اگر به ازای هر دو عضو تولیدشده توسط آن، گروه مانده‌متناهی باشد.

اثبات: فرض کنید G, F^* -گروه متناوب با زیرگروه‌های آبدلی از مرتبه متناهی باشد، که هر دو عضو تولیدشده توسط

آن، مانده‌متناهی باشد. فرض کنید a و b اعضای دلخواه از G باشند. زیرگروه $gp\langle a, b \rangle$ یک KF^* -گروه

مانده‌متناهی متناوب با زیرگروه‌های آبدلی با مرتبه متناهی است. طبق قضیه ۲-۱) مانده‌متناهی است و نیز $gp\langle a, b \rangle$

متناهیاً تولید شده است و $|gp\langle a, b \rangle| < \infty$. انتخاب اعضای a و b دلخواه بوده است، بنابراین G یک گروه

متناهی دودویی است. یک گروه متناهی دودویی با زیرگروه‌های آبدلی از مرتبه متناهی، متناهی موضعی است (مراجعه

به [۷]) و طبق قضیه شانکوف (گزاره ۱۰-۱)، گروه G تقریباً حل‌پذیر موضعی از مرتبه متناهی است و لذا قضیه اثبات شد.

۳. نتیجه

ما در این مقاله شرایط مانده‌متناهی بودن و حل‌پذیر موضعی بودن گروه‌ها را بیان کردیم. ابتدا تعاریف F^* -گروه و

KF^* -گروه را تعریف کردیم و شرایط شبه-حلقوی بودن گروه‌ها و مفاهیم زیرگروه‌های سیلو و گروه‌های چرنیکوف،

مورد تحلیل و بررسی قرار گرفت. در ادامه قضایا و گزاره‌های مختلف در زمینه‌های حل‌پذیر موضعی بودن، مانده‌متناهی

بودن و متناهی موضعی متناوب بودن، گروه‌ها بیان شد.

مهم‌ترین قضیه این مقاله قضیه ۲-۱) بود که به بررسی شرایط مانده‌متناهی بودن گروه‌ها و زیرگروه‌های سیلو

می‌پرداخت؛ و در انتها در قضیه ۲-۴) شرایط حل‌پذیر موضعی گروه‌ها در تناظر با مانده‌متناهی بودن گروه‌ها مورد

بیان قرار گرفت.

منابع:

- [۱]. S. N. Chernikov, *Groups with Given Properties of Its System of Subgroups* [in Russian], Nauka, Moscow (1980).
- [۲]. Yu. M. Gorchakov, *Groups with Finite Classes of Conjugate Elements* [in Russian], Nauka, Moscow (1978).
- [۳]. M. I. Kargapolov and Yu. I. Merzlyakov, *Fundamentals of the Theory of Groups* [in Russian], Nauka, Moscow (1996).
- [۴]. A. G. Kurosh, *Theory of Groups* [in Russian], Nauka, Moscow (1967).
- [۵]. N. N. Myagkova, "On groups of finite rank," *Izv. Akad. Nauk SSSR, Ser. Mat.*, 13, 495–512 (1949).
- [۶]. A. N. Ostylovskii, "Groups with certain minimal conditions," in: *Proc. 14th All-Union Algebra Conf.* [in Russian], Novosibirsk (1977), pp. 49–50.
- [۷]. I. I. Pavlyuk, *Some Periodic Groups with Given Finiteness Conditions for Locally Solvable Groups* [in Russian], Candidate's Dissertation in Physics and Mathematics, Novosibirsk (1982).
- [۸]. E. I. Sedova, "On groups with Abelian subgroups of finite ranks," *Algebra Logika*, 21, No. 3, 321–343 (1982).
- [۹]. V. P. Shunkov, "On locally finite group of finite rank," *Algebra Logika*, 10, No. 2, 199–225 (1971).
- [۱۰]. V. P. Shunkov, "On Abelian subgroups in biprimatively finite groups," *Algebra Logika*, 12, No. 5, 603–614 (1973)